

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ОХОРОНЦІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ СИТУАЦІЯХ

Олександр Четверіков,

аспірант Інституту професійної освіти НАПН України,

м. Київ, Україна

<http://orcid.org/0009-0000-5794-9899>

Анотація. Ця стаття присвячена аналізу методичних підходів до практичної підготовки охоронців для ефективної професійної діяльності в умовах екстремальних ситуацій. Розглядаються різні аспекти тренувань, включаючи стрільбу, бойові та комунікаційні навички, а також психологічну підготовку та першу медичну допомогу. Стаття висвітлює ключові аспекти професійної підготовки, які допомагають охоронцям ефективно реагувати на екстремальні ситуації та забезпечувати безпеку своїм клієнтам.

Ключові слова: методичні основи професійної підготовки, охоронці, екстремальні ситуації, стрільба, самозахист, комунікація, психологічна підготовка, тактична медицина, екстремологія.

METHODOLOGICAL FUNDAMENTALS OF PRACTICAL TRAINING OF GUARDS FOR PROFESSIONAL ACTIVITIES IN EXTREME SITUATIONS

Oleksandr Chetverikov,

Postgraduate Student, Institute of Professional Education of the NAES of Ukraine, Kyiv,

Ukraine

Abstract. This article is devoted to the analysis of methodical approaches to the practical training of security guards for effective professional activity in extreme situations. Various aspects of training are covered, including marksmanship, combat and communication skills, as well as psychological training and first aid. The article highlights key aspects of training that help security guards respond effectively to emergency situations and keep their clients safe.

Keywords: methodological bases of professional training, bodyguards, extreme situations, shooting, self-defense, communication, psychological training, tactical medicine, extremology.

Підготовка охоронців є складним і багатогранним процесом, який може стикатися з різними проблемами. Потрібно враховувати стандарти підготовки (Каленський, 2017; Каленський, 2018), на їхній основі розробляти програми підготовки фахівців.

Деякі програми підготовки можуть не охоплювати всі аспекти професійної роботи охоронця, такі як фізична підготовка, стрільба, тактика, перша медична допомога та психологічна стійкість. Тренування можуть не відображати ті реальні ситуації, з якими охоронець може зіткнутися, що зменшує готовність до реагування на реальні загрози. Обмежений час на тренування може не дозволяти адекватно навчити охоронців усім необхідним навичкам та компетентностям.

Кожен охоронець має свої унікальні сильні та слабкі сторони. Недостатня індивідуалізація під час підготовки може призвести до недооцінки потреб кожного конкретного курсанта. Стрес ситуації вимагають від охоронця не лише фізичних навичок,

але й психологічної стійкості. Брак такої підготовки може призвести до неефективної реакції на ситуації та швидкого виснаження.

Не в усіх випадках організації, які надають підготовку охоронців, є достатньо ресурсів для забезпечення високоякісної підготовки.

Розв'язання цих проблем передбачає постійне оновлення програм навчання (Четверіков & Мотузка, 2020), більшу увагу до індивідуальних потреб кожного курсанта, збільшення тренувальних годин та посилення психологічної підготовки.

Покращення методики підготовки охоронців до дій є критично важливим, а саме:

адекватна підготовка забезпечує охоронцям необхідні навички та знання для ефективно реакції на потенційні загрози та забезпечення безпеки клієнтів;

забезпечення високого рівня підготовки допомагає зменшити ризики непередбачуваних подій та небезпеки для охоронців та їхніх клієнтів;

висока якість підготовки охоронців підвищує їхню професійну репутацію та довіру з боку клієнтів, що є головним для успішної роботи в цій сфері.

Покращені методики підготовки забезпечує відповідність стандартам безпеки та вимогам законодавства у сфері охорони. З урахуванням постійної зміни загроз та технологій, постійне оновлення методики підготовки дозволяє адаптуватися до нових умов та вимог. Таким чином, покращення методики професійної підготовки охоронців є важливим елементом для забезпечення безпеки та успішної роботи у цій сфері.

Підготовка охоронців до діяльності в екстремальних ситуаціях базується на комплексі методичних основ:

- вивчення та аналіз можливих екстремальних ситуацій, що можуть виникнути під час охоронних зобов'язань;

- навчання самозахисту та контролю над противником у ближньому бою;

- тренування зі стрільби з різних позицій та умов, використання різних видів зброї;

- розвиток навичок тактичного мислення та планування дій у різних ситуаціях;

- тренування ефективно комунікації з клієнтами, іншими членами охоронної групи та відповідними органами;

- симуляція екстремальних ситуацій для тренування реакцій на стрес та швидку прийняття рішень;

- навчання першої медичної допомоги та невідкладних медичних процедур в екстремальних умовах;

- розвиток психологічної стійкості та стресостійкості, тренування емоційного контролю та зосередженості;

- навчання заходів захисту конфіденційної інформації для забезпечення безпеки клієнтів;

- тренування взаємодії з іншими членами охоронної групи та зовнішніми установами для ефективного виконання завдань;

- спрямовані на створення комплексної підготовки, що дозволяє охоронцям ефективно працювати в умовах екстремального стресу та небезпеки.

Тактична підготовка (Вішняков та ін.. 2008; Каленський, 2005; Каленський, 2010) охоронців включає широкий спектр навичок та знань, необхідних для ефективного виконання їхніх обов'язків в умовах збільшеного ризику та стресу.

Основні компоненти тактичної підготовки наступні:

- *тактична обізнаність*: розуміння принципів та тактики безпеки, вивчення територій та об'єктів, які підлягають охороні;
- *стратегічне мислення*: розробка стратегій захисту особи що охороняється, аналіз потенційних загроз та сценаріїв подій;
- *бойова підготовка*: вдосконалення майстерності стрільби та володіння зброєю яка є на озброєнні, тактичні тренування та сценарні вправи;
- *фізична підготовка*: розвиток силових та витривалих характеристик, техніки ближнього бою та самозахисту;
- *тактична медична підготовка*: навчання тактичної медичної допомоги, використання спеціалізованого медичного обладнання;
- *комунікаційні навички*: ефективна взаємодія та комунікація з особою, яку охороняють, вивчення переговорної майстерності та врегулювання конфліктів;
- *захист інформації*: забезпечення конфіденційності та захист інформації, техніки контролю доступу до особистих даних;
- *спостереження та реакція на загрози*: вивчення методів вчасного виявлення потенційних загроз, розвиток швидкої та ефективної реакцій в екстремальних ситуаціях.

Загалом можна констатувати, що тактична підготовка охоронця є комплексною, вимагає поєднання фізичних, когнітивних та практичних навичок для забезпечення безпеки особи, яку охороняють.

Фізична підготовка охоронця є ключовою у забезпеченні його здатності виконувати обов'язки ефективно та високо продуктивно. Основні компоненти цієї підготовки включають: силову підготовку, кардіотренування, швидкісне-силове тренування, техніку ближнього бою, гнучкість та рухливість, тренування рівноваги та стійкості, обладнання та засоби тренувань; комплексною та різноманітною, оскільки вона повинна враховувати велику кількість факторів, що впливають на його здатність ефективно діяти в різних сценаріях.

Психологічна підготовка охоронця, у свою чергу, є важливою складовою для успішного виконання його обов'язків у високо ризикових ситуаціях. Основні її аспекти включають: стрес стійкість, готовність до подій, комунікаційні навички, емоційний інтелект, адаптація до змін, соціальна свідомість, впевненість та самоконтроль, тренування вербального та невербального зв'язку. Всі вони сприяють формуванню психологічної готовності охоронця до виконання його обов'язків у високо ризикових умовах.

Медична підготовка охоронця охоплює ряд навичок та знань, необхідних для надання першої допомоги в екстремальних ситуаціях в процесі охоронних обов'язків. Основні компоненти медичної підготовки охоронця включають: тактичну медицину, тренування транспортування потерпілого, підготовку до нестандартних ситуацій, роботу з медичним обладнанням, навички діагностики та перевірка основних показників життєдіяльності, співпрацю з медичними закладами, комунікацію з лікарями, швидкою медичною допомогою та іншими медичними професіоналами, та допомагає забезпечити безпеку та ефективну допомогу.

Навчання охоронців може бути покращене за допомогою різних інноваційних підходів (Гайдук та ін., 2022) . Це симуляції реальних сценаріїв для тренування реакцій в різних ситуаціях; використання інтерактивних платформ для тренування бойових навичок та стрільби; використання аналітики та штучного інтелекту для оцінки стратегій та

прийняття рішень; розробка мобільних додатків для доступу до навчального матеріалу та завдань у будь-якому місці; використання технологій відеоспостереження для аналізу реакцій та дій під час тренувань; створення онлайн-спільнот для обміну досвідом та навчання від інших професіоналів. Інноваційні технології також можуть покращити ефективність тренувань та допомогти охоронцям підготуватися до різних сценаріїв у більш інтерактивний та реалістичний спосіб. Все ці новації у професійній підготовці охоронців розробляє і впроваджує тренер-викладач (Зайченко та ін., 2013; Каленський, 2016).

Можливість використання екстремології в підготовці охоронців як дисципліни, що вивчає поведінку та стресові реакції людини в умовах екстремальних ситуацій (Васечко & Четверіков, 2020; Четверіков, 2020). Цей підхід дозволяє ефективно враховувати особливості психологічного та фізіологічного реагування на екстремальні ситуації, що є ключовим для тренування та підготовки професіоналів, таких як охоронці. Основні компоненти використання екстремології в підготовці охоронців включають:

- вивчення психологічних та фізіологічних реакцій на стрес для оптимізації навчальних програм. розробка стратегій зменшення напруження;
- створення реалістичних сценаріїв для тренування реакцій на екстремальні події. використання симуляцій та ролевих ігор для практичного вдосконалення навичок;
- аналіз індивідуальних психологічних характеристик для визначення оптимальних стратегій навчання. адаптація програм підготовки до особистих особливостей та реакцій учасників;
- аналіз типових сценаріїв конфліктів та ризикових ситуацій для ефективного управління. розробка стратегій безпеки та виходу з критичних ситуацій;
- тренування навичок розпізнавання та ефективного керування власними та іншими емоціями в екстремальних умовах. розвиток емпатії та комунікаційних навичок у напружених ситуаціях.

Застосування екстремології у підготовці охоронців дозволяє забезпечити комплексний підхід до формування навичок та властивостей, необхідних для ефективної роботи у високо ризикових сценаріях.

Список посилань

Зайченко, І. В., Каленський, А. А., & Мельничук, Т. Ф. (2013). *Етика викладача вищої школи: навчальний посібник*. Компрінт.

Васечко, О. О., & Четверіков, О. Ф. (2020). Екстремологія: поведінковий та кількісний аспекти. *Статистика України*, 1, 24-34. DOI: 10.31767/su.1(88)2020.01.03

Вішняков, В. В., Дробаха, Г. А., Каленський, А. А. & Смірнов, Є. Б. (2008). *Тактика: підручник*. Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет».

Гайдук, О. В., Герлянд, Т. М., Каленський, А. А. & Пятничук, Т. В. (2022). *Розроблення й застосування екоорієнтованих педагогічних технологій для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників будівельної, аграрної галузей та сфери ресторанного господарства: методичний посібник*. ІПО НАПН України.

Четверіков, А. Ф. & Мотузка, О. М. (2020). Огляд теоретичних і практичних підходів до екстремології. *Інтернаука*, 9(89), 55-62. DOI: 10.25313/2520-2057-2020-9-6097

Четверіков, О. Ф. (2020, 27 травня). Щоб у разі небезпеки діяти раціонально, потрібно мати відповідні знання і навички. *Урядовий кур'єр*. <http://www.ukurier.gov.ua>

Каленський, А. А. (2010). Принципи та методи підготовки миротворчих контингентів і миротворчого персоналу. *Вісник Національної академії оборони України*, 1(14), 34-38.

Каленський, А. А. (2005). *Методика застосування інформаційних технологій навчання (управління і тактичні дисципліни): навч.-метод. посібник*. Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет».

Каленський, А. А. (2018). Методологічні підходи до стандартизації змісту професійної освіти. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка*, 16, 27-33.

Каленський, А. А. (2017). Фахова передвища освіта: концептуальні засади стандартизації підготовки молодших спеціалістів. *Науковий вісник Нац. ун-ту біоресурсів і природокористування України. Серія «Педагогіка. Психологія. Філософія»*, 277, 101-105.

Каленський, А. А. (2016). Система розвитку професійно-педагогічної етики у майбутніх викладачів спеціальних дисциплін вищих навчальних закладів аграрної та природоохоронної галузей. [Дисертація д-ра пед. наук, Інститут проф.-техн. освіти України].